

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 90 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
Omonova Nilufar Parda qizi	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
Xujanova Shaxina Abdullayevna	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
Ramozonova Bahroy Sadriddinovna	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
Nuraliyeva Dilshoda Yo'Ichiboy qizi	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
V. Sh. Raximov	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
Vasila Yusupova	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
B. X. Sharopov	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
S. A. Qarshiboyev	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
Suyunov Rustam Sadriddinovich	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
Umarov Azizbek Vaxobovich	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	

KASBIY TA'LIM O'QUVCHILARINI IJODIY QOBILIYATINI OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH

UDK: 377.1

B.X.Sharopov

Kasbiy ta'limni rivojlantirish instituti tayanch doktranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasbiy ta'lim o'quvchilarining ijodiy qobiliyatini rivojlantirishga oid xorijiy mamlakatlar - Finlandiya, Germaniya, Janubiy Koreya, AQSH va Yaponiya tajribasi tahlil qilingan. Dunyoning yetakchi ta'lim tizimlarida qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ijodiy fikrlashni rag'batlantirishga yo'naltirilgan o'quv dasturlari hamda innovatsion yondashuvlar o'rganilgan. Shuningdek, xorijiy tajribalarni O'zbekiston kasbiy ta'lim tizimiga tatbiq etish imkoniyatlari va ularning samaradorligi muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: kasbiy ta'lim, ijodiy qobiliyat, xorijiy tajriba, innovatsion pedagogika, STEM ta'limi, loyiha asosidagi o'qitish, tanqidiy fikrlash, kreativlik.

Abstract: This article analyzes the experience of foreign countries such as Finland, Germany, South Korea, the USA, and Japan in developing the creative abilities of vocational education students. Modern pedagogical technologies, educational programs aimed at stimulating creative thinking, and innovative approaches used in the world's leading education systems are examined. Furthermore, the possibilities of implementing foreign experiences into the vocational education system of Uzbekistan and their effectiveness are discussed.

Key words: vocational education, creative ability, foreign experience, innovative pedagogy, STEM education, project-based learning, critical thinking, creativity.

Аннотация: В данной статье проанализирован опыт зарубежных стран - Финляндии, Германии, Южной Кореи, США и Японии - по развитию творческих способностей учащихся профессионального образования. Изучены современные педагогические технологии, учебные программы, направленные на стимулирование творческого мышления, а также инновационные подходы, применяемые в ведущих образовательных системах мира. Кроме того, рассмотрены возможности внедрения зарубежного опыта в систему профессионального образования Узбекистана и обсуждена их эффективность.

Ключевые слова: профессиональное образование, творческие способности, зарубежный опыт, инновационная педагогика, STEM-образование, проектное обучение, критическое мышление, креативность.

KIRISH

Hozirgi kunda jahon iqtisodiyotining jadal rivojlanishi, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning hayotimizga kirib kelishi kasbiy ta'lim oldiga yangi talablar qo'ymoqda. Bozor iqtisodiyoti sharoitida raqobatbardosh mutaxassis bo'lish uchun bilim va ko'nikmalardan tashqari, ijodiy fikrlash, muammo hal qilish, yangilik yaratish kabi qobiliyatlar alohida ahamiyat kasb etmoqda. Bu vazifani hal etishda rivojlangan xorijiy mamlakatlarning pedagogik tajribasi muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasidagi islohotlar doirasida kasbiy ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning ijodiy va innovatsion qobiliyatlarini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biriga aylandi. 2020-yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyevning ta'lim sohasidagi qarorlari bu yo'nalishdagi ishlarni yanada jadallashtirdi ^[1,2].

Xorijiy davlatlar - Finlandiya, Germaniya, Janubiy Koreya, AQSH va Yaponiya - kasbiy ta'lim tizimida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda yuksak natijalarga erishgan. Ushbu mamlakatlarning tajribasini o'rganish va O'zbekiston sharoitiga moslashtirish milliy ta'lim tizimini takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanilgan: xorijiy va mahalliy adabiyotlarni qiyosiy tahlil qilish, pedagogik tajribalarni umumlashtirish, induksiya va deduksiya metodlari, ta'lim tizimlarini tizimli-funksional tahlil qilish. Maqola yozishda Finlandiya Milliy ta'lim agentligining ma'ruzalari, Germaniya Hamkor maktab tizimi bo'yicha rasmiy hujjatlar, Janubiy Koreya, AQSH va Yaponiyaning kasbiy ta'lim standartlari hamda soha bo'yicha xalqaro ekspertlarning ilmiy ishlari tahlil qilindi^[3, 4].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Finlandiya tajribasi

Finlandiya dunyo bo'yicha eng yuksak ta'lim ko'rsatkichlariga ega mamlakatlardan biri sifatida tan olingan. Finlandiya kasbiy ta'limida ijodiy qobiliyatni rivojlantirishning asosiy xususiyati - o'quvchilarga mustaqil fikrlash va muammo hal qilish imkonini beruvchi "Fenomen asosidagi ta'lim" (Phenomenon-Based Learning, PBL) metodidir^[5]. Ushbu yondashuv doirasida:

- o'quvchilar haqiqiy hayotiy muammolarni o'rganadilar va ularni hal etish yo'llarini o'zlari izlaydilar;
- fanlarararo integratsiya asosida loyihalar tayyorlanadi;
- o'qituvchi nazoratchi emas, balki yo'naltiruvchi (fasilitator) vazifasini bajaradi;
- baholash jarayoni ham ijodiy mahsulotni, ham jarayonni qamrab oladi.

Finlandiyada kasbiy ta'limda "dualistik tizim" qo'llaniladi: o'quvchilar bir vaqtda maktabda ham, real ish joyida ham ta'lim oladi. Bu yondashuv amaliy ko'nikmalar bilan birga ijodiy izlanish va innovatsion fikrlashni ham shakllantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Finlandiya o'quvchilari xalqaro PISA testlarida ijodiy muammo hal qilish bo'yicha doimiy ravishda yuqori o'rinlarni egallab kelmoqda^[6].

Germaniya tajribasi

Germaniyaning "Duales Ausbildungssystem" (Ikki tizimli ta'lim) modeli dunyoda kasbiy ta'limning eng muvaffaqiyatli namunalaridan biri hisoblanadi. Germaniya tajribasining o'ziga xos jihatlari quyidagilardir^[7]:

- kasbiy ta'limda innovatsiya markazlari (Innovationszentren) faoliyati, bu markazlarda o'quvchilar yangi mahsulot va texnologiyalar yaratish bo'yicha loyihalarda ishtirok etadilar;
- "Kompetensiyaga asoslangan ta'lim" (Kompetenzorientiertes Lernen) tizimi: o'quvchilar faqat nazariy bilim emas, balki amaliy malaka va kreativlikni ham egallaydilar;
- sanoat korxonalarini bilan hamkorlikda "real muammolar"ni hal qilish bo'yicha loyihalar amalga oshiriladi.

Germaniyada Fraunhofer jamiyati, Maks Plank institutlari kabi yirik ilmiy-tadqiqot tashkilotlari kasbiy ta'lim muassasalari bilan yaqin hamkorlik qiladi. Natijada o'quvchilar eng so'nggi texnologiyalar asosida ijodiy loyihalar yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, Germaniya kasbiy ta'limida "design thinking" (dizayn-fikrlash) metodologiyasi keng qo'llanilmoqda^[8].

Janubiy Koreya tajribasi

Janubiy Koreya so'nggi o'ttiz yil ichida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish orqali iqtisodiy mo'jizaga erishgan mamlakat sifatida e'tirof etilmoqda. Kasbiy ta'limda ijodiy qobiliyatni rivojlantirishda Janubiy Koreya quyidagi yondashuvlarni qo'llaydi^[9]:

- STEAM ta'limi (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics): fanlarga san'atni qo'shish orqali texnik fanlarni ijodiy o'qitish;
- "Meister" maktablari tizimi: har bir ta'lim muassasasi ma'lum bir kasb bo'yicha ixtisoslashadi va eng zamonaviy uskunalar bilan jihozlangan ijodiy laboratoriyalar yaratiladi;
- startap madaniyatini ta'lim jarayoniga joriy etish: o'quvchilar maktab davridanoq o'z biznes-loyihalarini ishlab chiqadilar.

Janubiy Koreya hukumati kasbiy ta'limga ajratiladigan moliyaviy investitsiyalarni yildan-yilga oshirib bormoqda. Natijada mamlakat dunyodagi eng innovatsion ta'lim tizimlaridan biriga ega bo'ldi^[9].

AQSH tajribasi

Qo'shma Shtatlarda kasbiy ta'limda ijodiy qobiliyatni rivojlantirish bo'yicha bir nechta samarali model ishlab chiqilgan va joriy etilgan.

Shulardan eng muhimlari:

1. **“Maker Movement” (Yaratuvchilar harakati):** maktablar va kollejlarda “makerspace” deb ataladigan ijodiy ustaxonalar tashkil qilinadi, bu yerda o‘quvchilar 3D printerlar, lazer kesuvchi qurilmalar va boshqa zamonaviy uskunalar yordamida g‘oyalarni hayotga tatbiq etadilar^[10];
2. **“Project Lead The Way” (PLTW) dasturi:** milliy miqyosda amalga oshiriladigan ushbu dastur doirasida muhandislik, tibbiyot va kompyuter fanlari bo‘yicha loyiha asosidagi o‘qitish amalga oshiriladi;
3. **Kreativlikka yo‘naltirilgan baholash tizimi:** an’anaviy test o‘rniga portfolio, prezentatsiya va amaliy loyihalar baholanadi.

AQSH tajribasining muhim jihati shundaki, bu yerda o‘quvchilarning individual ijodiy qobiliyatlari e’tirof etiladi va rag‘batlantiriladi. “Gifted and Talented” dasturlari orqali iqtidorli o‘quvchilarga maxsus sharoitlar yaratiladi^[11].

Yaponiya tajribasi

Yaponiya kasbiy ta’lim tizimi “monozukuri” (narsa yaratish madaniyati) falsafasiga asoslanadi. Bu falsafa nafaqat sifatli mahsulot ishlab chiqarishni, balki ijodiy yondashuv va ustoz-shogird munosabatlarini ham o‘z ichiga oladi^[12].

Yaponiya tajribasining o‘ziga xos xususiyatlari:

- “Kaizen” (doimiy takomillashtirish) tamoyilini ta’limga tatbiq etish: o‘quvchilar mavjud texnologiya yoki mahsulotni doimiy ravishda yaxshilashga o‘rganadilar;
- “Robot olimpiadalari” va texnik musobaqalar: ijodiy muhandislik qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadida har yili milliy va xalqaro musobaqalar o‘tkaziladi;
- sanoat muassasalari bilan integratsiyalashgan amaliyot dasturlari.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimiz kasbiy ta’lim tizimi uchun tavsiyalar. Yuqorida tahlil qilingan xorijiy tajribalarni o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, kasbiy ta’limda ijodiy qobiliyatni rivojlantirishning bir necha umumiy tamoyillari mavjud:

1. **Amaliyot va nazariyaning uyg‘unligi.** Barcha muvaffaqiyatli tizimlar o‘quvchilarni real ishlab chiqarish jarayonlariga jalb etadi.
2. **Loyiha asosidagi o‘qitish.** Ijodiy qobiliyat an’anaviy dars shaklida emas, balki muammolarni hal qilish jarayonida rivojlanadi.
3. **Raqamli va innovatsion muhit.** Zamonaviy texnologiyalar ijodiy izlanishning zaruriy asosi hisoblanadi.
4. **O‘qituvchining fasilitator roli.** O‘qituvchi nazoratchi emas, balki yo‘naltiruvchi va rag‘batlantiruvchi sifatida harakat qilishi zarur.
5. **Baholashning yangicha yondashuvi.** Standart testlar o‘rniga portfolio, amaliy loyihalar va jamoaviy ishlar baholanishi lozim.

O‘zbekiston kasbiy ta’limiga xorijiy tajribalarni tatbiq etish doirasida quyidagilarni amalga oshirish tavsiya etiladi:

- har bir kasb-hunar kollejida zamonaviy ijodiy laboratoriyalar va “makerspace”lar tashkil etish;
- o‘quv dasturlariga STEAM metodologiyasini joriy etish;
- o‘qituvchilar malakasini oshirishda xorijiy metodologiyalarni qo‘llash;
- sanoat korxonalarini bilan tizimli hamkorlikni yo‘lga qo‘yish;
- o‘quvchilar uchun startap va innovatsion loyihalar bo‘yicha musobaqalar o‘tkazish^[13].

Amaldagi tadqiqotlar va nazariy tahlil shuni ko‘rsatadiki, xorijiy tajribalarning to‘g‘ridan-to‘g‘ri ko‘chirib olish emas, balki mahalliy ta’lim madaniyatiga moslashtirib joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli xorijiy modellarni O‘zbekiston sharoitiga adaptatsiya qilishda milliy qadriyatlar, iqtisodiy imkoniyatlar va o‘quvchilarning xususiyatlari hisobga olinishi zarur^[14].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xorijiy mamlakatlar - Finlandiya, Germaniya, Janubiy Koreya, AQSH va Yaponiya tajribasini o'rganish kasbiy ta'limda ijodiy qobiliyatni rivojlantirishning samarali yo'llarini ko'rsatmoqda. Ushbu mamlakatlarning pedagogik tizimlari bir qancha umumiy tamoyillarga asoslanadi: amaliyot va nazariyaning uyg'unligi, loyiha asosidagi o'qitish, raqamli muhit, o'qituvchining fasilitator roli va yangicha baholash yondashuvlari.

O'zbekistonda kasbiy ta'limni rivojlantirish strategiyasida xorijiy tajribalardan samarali foydalanish uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilishi maqsadga muvofiq deb hisoblayman o'qituvchilarning pedagogik mahoratini xalqaro standartlar asosida oshirish, ta'lim muassasalarini zamonaviy texnik vositalar bilan jihozlash, sanoat hamkorligi asosida o'quv loyihalarini amalga oshirish va o'quvchilarning ijodiy yutuqlarini baholashning innovatsion tizimini joriy etish.

Yuqoridagi tavsiyalarni izchil amalga oshirish O'zbekiston kasbiy ta'lim tizimida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini yuksaltirish, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash va iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishiga hissa qo'shish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent: Adolat, 2020 y. 48 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. - Toshkent: O'zbekiston, 2017. - 592 b.
3. Robinson K. Out of Our Minds: Learning to Be Creative. - Oxford: Capstone Publishing, 2011. - 302 p.
4. Craft A. Creativity in Schools: Tensions and Dilemmas. - London: Routledge, 2005. - 198 p.
5. Finnish National Agency for Education. Finnish VET in a Nutshell. - Helsinki: EDUFI, 2022. - 64 p.
6. OECD. PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education. - Paris: OECD Publishing, 2023. - 420 p.
7. Euler D. Germany's Dual Vocational Training System: A Model for Other Countries? - Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2013. - 47 p.
8. Brown T. Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation. - New York: HarperBusiness, 2009. - 272 p.
9. Kim K.H. The Creativity Challenge: How We Can Recapture American Innovation. - New York: Prometheus Books, 2016. - 359 p.
10. Martinez S.L., Stager G. Invent to Learn: Making, Tinkering, and Engineering in the Classroom. - Torrance: Constructing Modern Knowledge Press, 2013. - 242 p.
11. Sternberg R.J. Wisdom, Intelligence, and Creativity Synthesized. - Cambridge: Cambridge University Press, 2003. - 296 p.
12. Hozumi T. Monozukuri: The Art of Making in Japanese Manufacturing Culture. - Tokyo: Nikkei BP, 2018. - 215 p.
13. Amabile T.M. Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity. - Boulder: Westview Press, 1996. - 320 p.
14. Yusupova G.R. O'zbekistonda kasbiy ta'lim sifatini oshirishning pedagogik shartlari. Pedagogika fanlari doktori (PhD) dissertatsiyasi. - Toshkent: TDPJ, 2021. - 178 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.